

Julkinen hallinto, ”sosiaalinen” ja sosiaalipolitiikka 2000 - luvulla

Päihdetyön tulevaisuus –
seminaari 6.10.05 Kuopio

Mika.Alavaikko@diak.fi

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Järvenpään yksikkö

Sanastoa ja käsitteitä

- ”sosiaalinen”
- ”palvelut”
- ”lainsäädäntö”

Mitä on sosiaalinen?

- ”ne ihmisten väliset suhteet, joita eivät säätele taloudelliset tai lainsäädännölliset käytännöt” (Hannah Arendt)
- ”sosiaalinen sektori syntyi 1800 –luvun lopulta eteenpäin yksityisen ja julkisen rajalle” (Jorma Sipilä)
- hyvinvointivaltion ”ytimen” toisen maailmansodan jälkeen muodostavat julkisen sektorin tuottamat julkiset palvelut joiden kautta toteutuvat yksilön sosiaaliset oikeudet (T.H. Marshall)

- länsimaissa ”sosiaalinen” ja ”sosiaalipolitiikka ovat 1800 luvun lopulta alkaen olleet kansallisvaltion asioita
- yhteiskunnan modernisaation (teollistuminen, kaupungistuminen, siirtyminen rahatalouteen, maalaisyhteisöjen hajoaminen, tiedonvälityksen kehittyminen jne.) myötä monet perheelle ja suvulle kuuluneet tehtävät siirtyivät valtiolle

Julkiset palvelut

Julkinen sektori suorittaa:

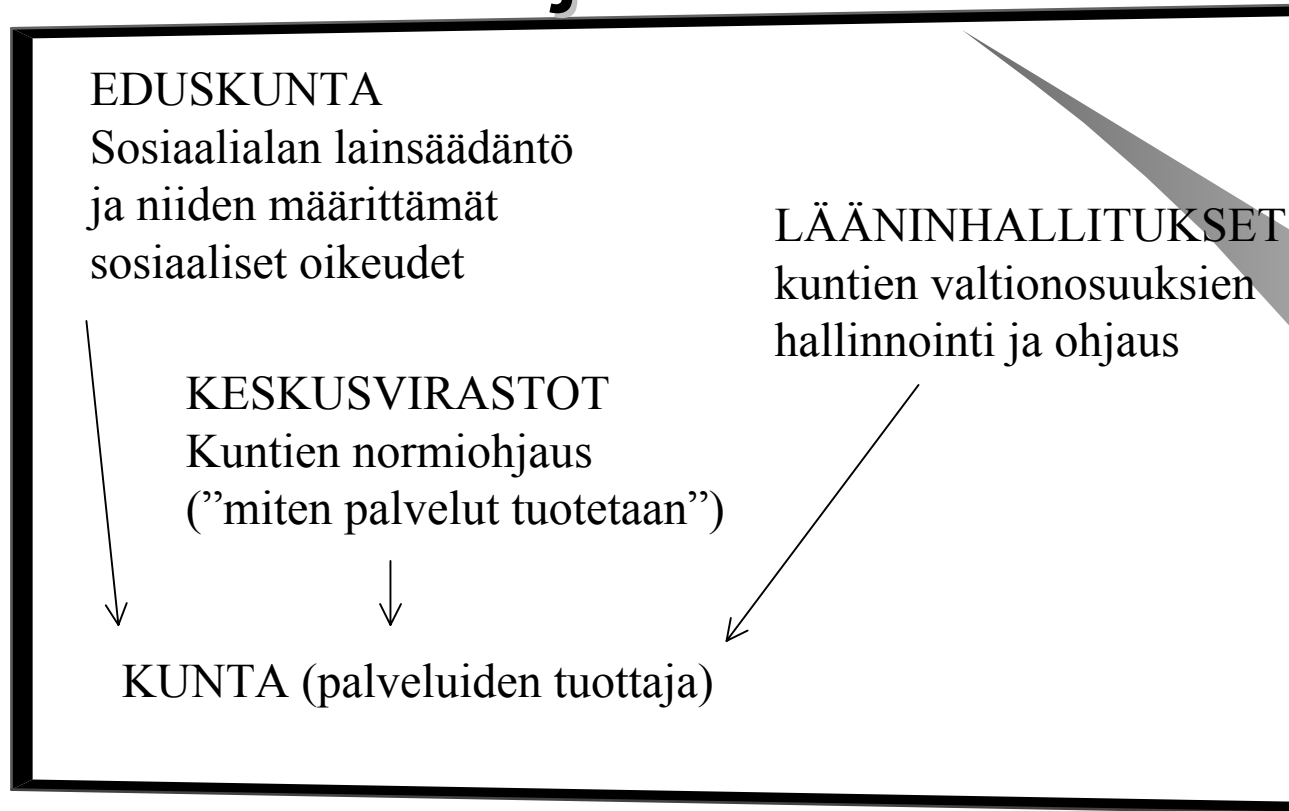
- tulojen uudelleenjakoa (tulonsiirrot yksilöille, yrityksille ja yhdistyksille)
- julkishyödykkeiden tuotantoa (esim. maanpuolustus, tuomioistuinlaitos) joita ei voi tuottaa markkinoilla
- meriittihyödykkeiden tuotantoa (esim. koulutus, sosiaalipalvelut, terveydenhuolto) jotka voitaisiin jättää markkinoiden huoleksi

(Pekkarinen)

Yhteiskunnan ”sektorit”

VALTIO	KANSALAI SYHTEISKUNTA	
<p>Yhteiskunnan julkinen sektori eli ”politiikka” (valtion ja kuntien päätöksen-tekoelimet) sekä ”julkinen hallinto” (valtion piiri- ja aluehallinto ynnä kunnat hallinnollisina, yleistä yhteiskuntapolitiikka toteuttavina eliminä.</p>	<p>”Talous” eli kansallinen ja kansainvälinen voittoa tavoitteleva yritystoiminta</p>	<p>”Kolmas sektori” eli kansalaisten voittoa tavoittelematon yhteistoiminta (järjestöt, poliittiset puolueet, kirkko ja seurakunnat (?) urheiluseurat, jne.)</p>
<p>”Sosiaalinen”</p>		
<p>Yksityiselämän sfääri tai sektori (perhe, suku, ystävät; talouden ja lainsäädännön suhteet eivät määääviä yksilöiden välisissä suhteissa)</p>		

Kuntien ohjaus ennen

Palveluiden käyttäjä

Kuntien ohjaus nykyään

Lakiasäättävä valta	Toimeenpanovalta (eli hallitusvalta)	Tuomiovalta	
Eduskunta	Valtioneuvosto (= hallitus + oikeuskansleri)	Korkein oikeus (KO)	Korkein hallinto-oikeus (KHO)
	Sektoriministeriöt (esim. sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö jne.)	Hovioikeudet	Hallinto-oikeudet
	Kunkin sektoriministeriön alaiset virastot ja laitokset	Käräjä-oikeudet	
	Kullakin hallinnonalalla merkittävät valtion liikelaitokset ja valtion kokonaan tai osittain omistamat yhtiöt; rahastot ja säätiöt.		
LAINSÄÄDÄNTÖ	INFORMAATIO-OHJAUS	TUOMIOISTUINTEN PÄÄTÖKSET	
	KUNNAT (julkisten palveluiden järjestäjät)		

Paikallisen hanketoiminnan sisällöt, rahoitus ja toimijat

Politiikan (info-ohjaus sekä projekti- ja hanke toiminta) sisältö

- kansainväliset ohjelmat ja strategiat
- kansalliset ohjelmat ja strategiat
- paikalliset ja alueelliset ohjelmat ja strategiat

Hanketoiminnan rahoitus

Euroopan rakennerahasto
Euroopan sosiaalirahasto

RAY

Kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden omarahoitusosuudet

Kunnat, järjestöt, yritykset, opistot, ammattikorkeakoulut, tiedekorkeakoulut, yliopistot, TE –keskukset, maakuntaliitot, mahdolliset suurkunnat tms.

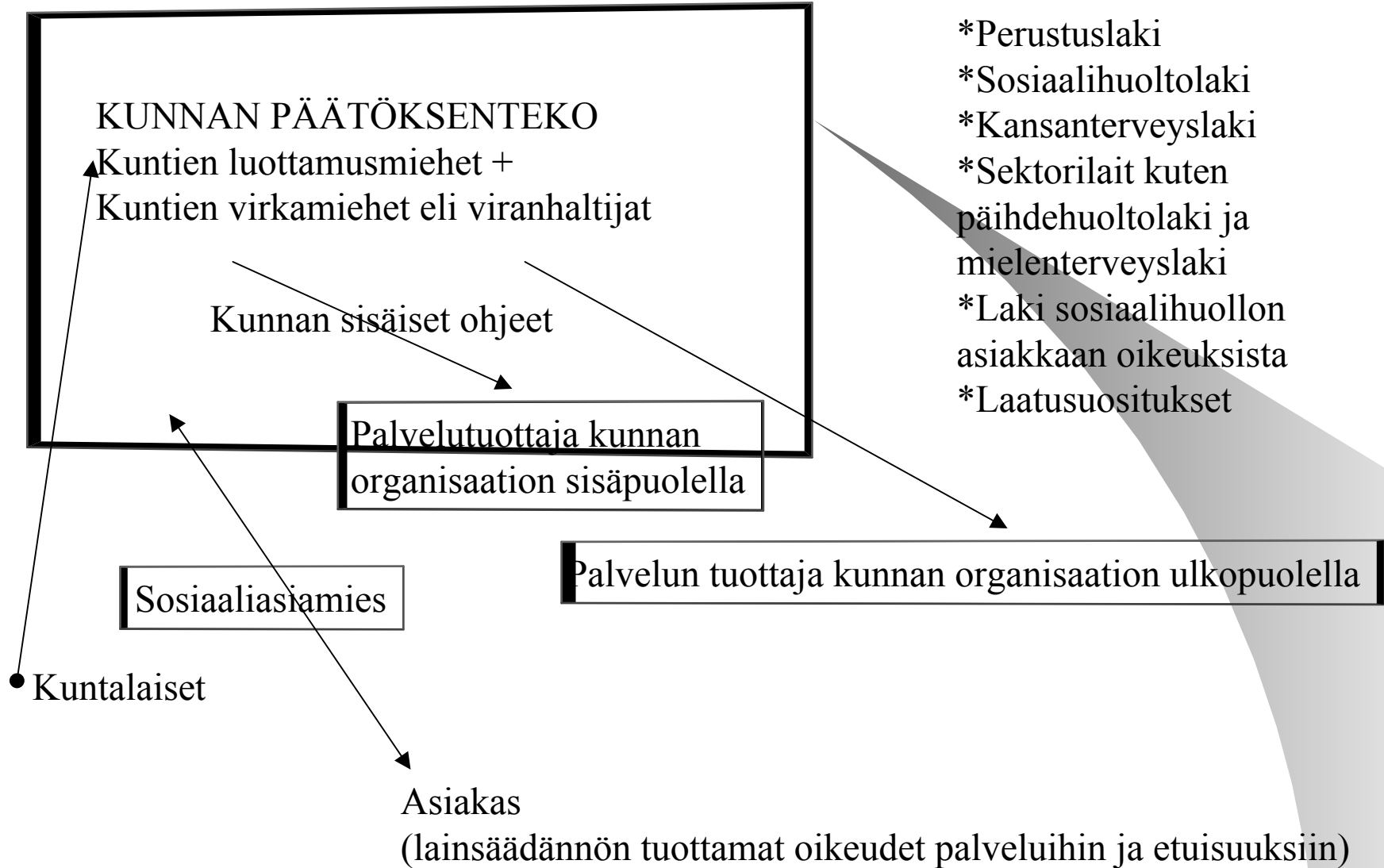
Sosiaalipolitiikan kansainvälinen kehys

Kansallista lainsäädäntöä kehystävät

- EU kilpailulainsäädäntö
- hankintalaki
- mahdollinen EU palveludirektiivi
- WTO ja kansainvälisen kaupan säädökset

Kansallista hallitusvaltaa ja info-ohjausta
ohjaavat

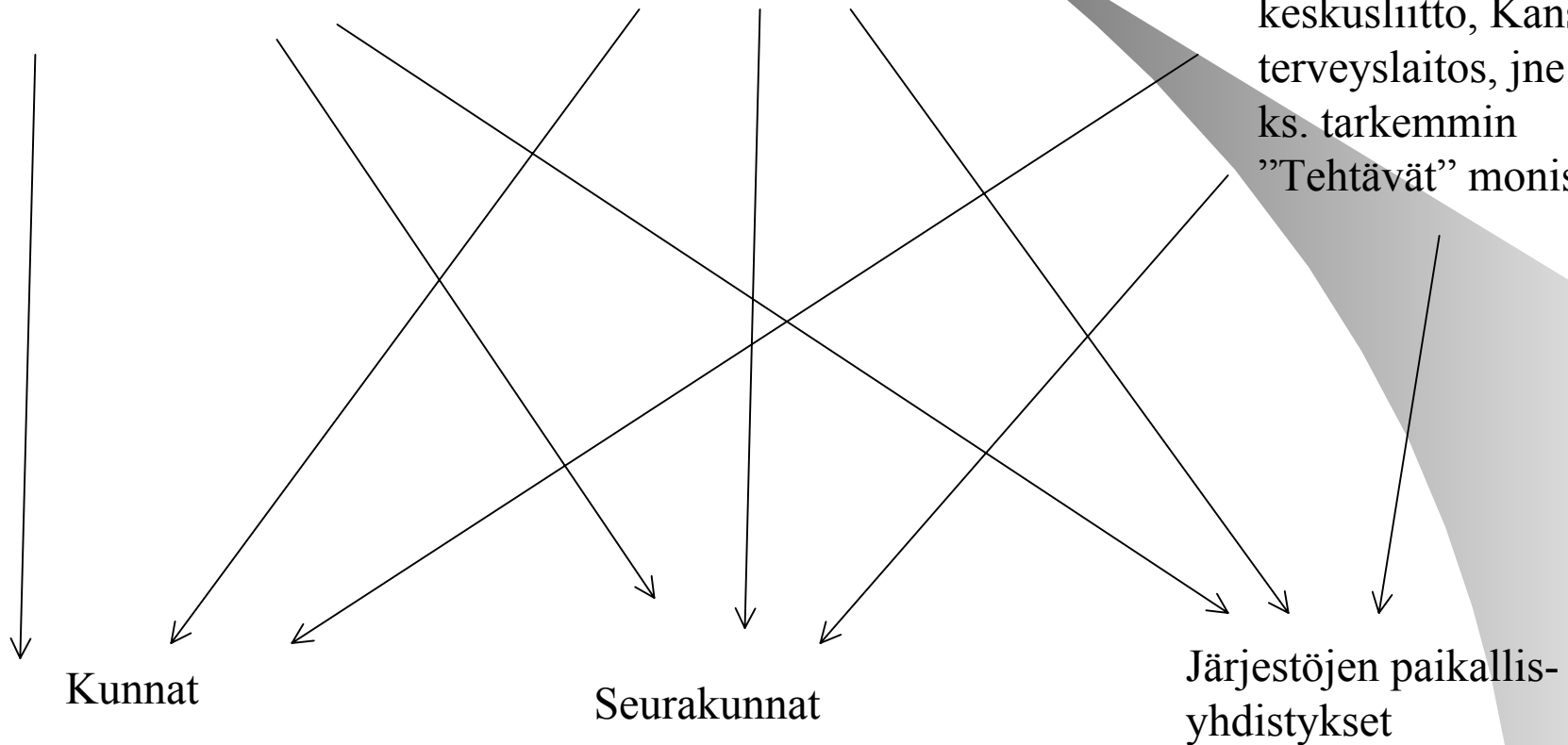
- kansainväliset strategiat ja ohjelmat

Valtion keskushallinto
Laatusuositukset
Ohjelmat, strategiat

Kirkon keskushallinto
Strategiat, ohjelmat jne.

Keskusjärjestöt
(Mielenterveyden
keskusliitto, Kansan-
terveyslaitos, jne.,
ks. tarkemmin
”Tehtävät” moniste.

Johtopäätöksiä

- 1990+ -luvulla painotus asiakkaan oikeuksien määrittelyssä, ei uusien palvelujärjestelmien rakentamisessa
- asiakkaan kyettävä puolustamaan oikeuksiaan, käyttämään sosiaali-asiamiestä jne.
- palveluiden sisällöllinen painotus kunnan ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa
- sosiaalipalveluita koskevat lait ovat monessa tapauksessa eräänlaisia valtion solmimia sopimuksia kunnan kanssa;
näiden sopimusten valvominen kuuluu paikalliselle yhteisölle / asiakkaalle
- keskusvalta kontrolloi hallintotuomioistuinten ”kautta”
- ilman lainsäädäntöä keskusvalta ei voi viedä läpi politiikkaa / ohjelmaa ilman kuntien suostuttelua

Sosiaalinen? -kertaus

- ”ne ihmisten väliset suhteet, joita eivät säätele taloudelliset tai lainsäädännölliset käytännöt” (Hannah Arendt)
- ”sosiaalinen sektori syntyi 1800 –luvun lopulta eteenpäin yksityisen ja julkisen rajalle” (Jorma Sipilä)
- hyvinvointivaltion ”ytimen” toisen maailmansodan jälkeen muodostavat julkisen sektorin tuottamat julkiset palvelut joiden kautta toteutuvat yksilön sosiaaliset oikeudet (T.H. Marshall)

Sosiaalinen paikallistasolla?

**kun lainsäädännölliset suhteet ovat paikallisella tasolla
yhä tärkeämpiä
(hallintotuomio-istuimet yksilöiden sosiaalisten oikeuksien
määrittäjinä)**

**ja kun taloudelliset suhteet ovat keskeisiä palveluiden
hallinnoimisessa**

**(markkinat metaforana ja käytäntönä; ostaja – tilaaja -
malli)**

niin missä on sosiaalinen paikallisella tasolla?

Sosiaalisen mahdollisuus

- *Valtion sosiaalipolitiikka (strategiat ja ohjelmat, lainsäädännön kehittäminen, tuomioistuimet)
- *Kunnan ja alueen vastuullinen sosiaalipolitiikka (resurssointi)
- *Legalisoituneiden ja markkinoituneiden suhteiden käyttäminen ”sosiaalisen” hyväksi - kunta
- *Toimintayksiköiden omat politiikat; johtajuus?
- *Yksittäiset asiakastapaamiset
- *muuta?

Kysymyksiä I

- Onko sosiaalipolitiikka muuttunut paikalliseksi kysymykseksi?
- Onko ”sosiaalinen” siirtynyt / siirretty paikalliseksi kysymykseksi?
- Määrittyykö asiakkaan sama palvelu valtakunnallisen lainsäädännön vai kunnan ja palvelutuottajan välisen sopimuksen mukaan?
- Millainen (poliittinen) toimija kunta oikeastaan on?
- Onko tämä post-modernia?
- Miten tulevat (suurkunnat) vaikuttavat kuvioon?

Kirjallisuutta

- Alavaikko Mika (2005) [tulossa]: Valtakunnallisen sosiaalipolitiikan loppu – keskitetystä ohjauksesta alueellisiin kehittämishankkeisiin. Teoksessa Sulkunen P. ja Rantala K. (toim.) Hyvinvointiyhteiskunnasta projektiyhteiskuntaan. [työnimi] Helsinki, Gaudeamus
- Arendt Hanna (2002) [orig. 1958]: Vita Activa Ihmisenä olemisen ehdot. Tampere, Vastapaino.
- Pekkarinen Jukka (1993): Keynesiläinen hyvinvointivaltio kritiikin ristitulella. Teoksessa Riihinen O. (toim.) Sosiaalipolitiikka 2017. Helsinki, WSOY.
- Sipilä Jorma (1979): Sosiaalisten ongelmien synty ja lievittäminen. Helsinki, Tammi.
- Saari Juho (2002) (toim): Euroopan sosiaalinen malli. Helsinki, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Saari Juho (2003): Uusi aikakausi. Yhdentyvä Eurooppa ja sosiaalipolitiikka. Helsinki, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.